Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător Livia Mitrofan

Dosarul nr. 2a-326/23
(2-19101222-02-2a-25012023)

D E C I Z I E

12 decembrie 2023 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Instanța compusă din:
Președintele completului Ala Malîi
Judecători Victoria Sîrbu și Ruxanda Pulbere

Grefier Daniela Cucerenco

Examinând în ședința de judecată publică cererea de apel declarată de către avocatul Culeac-Reul Natalia, în interesele lui Rață Dumitru și cererea de apel declarată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Rață Dumitru împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului și la cererea reconvențională înaintată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui Rață Dumitru cu privire la anularea recipisei,

împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022, prin care s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de către Rață Dumitru împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului și cererea reconvențională înaintată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui Rață Dumitru cu privire la anularea recipisei,

a c o n s t a t a t:

Argumentele participanților la proces:

1. La 27 mai 2019, Rață Dumitru a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului și compensarea cheltuielilor de judecată.
2. În motivarea acțiunii a indicat că la 6 noiembrie 2015 a împrumutat pârâtelor Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei o sumă de bani în mărime de 5 600,00 euro, fapt pentru care a fost întocmită o recipisă scrisă și semnată personal de către ultimele, în temeiul căreia s-au obligat să-l restituie în termen de 6 luni, însă nu și-au executat obligația asumată.

3. În temeiul prevederilor art. 867, 871 Codul civil, Rață Dumitru a solicitat încasarea de la Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împrumutului în mărime de 5 600 euro și compensarea cheltuielilor de judecată.
4. La 4 martie 2022 pârâtele Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au depus împotriva lui Rață Dumitru acțiune reconvențională cu privire la anularea recipisei.
5. În motivarea acesteia au indicat că aproximativ la sfârșitul anului 2015, mama lor, Dalnițchi Angela a apelat la o agenție de prestare a serviciilor privind angajarea în câmpul muncii peste hotare, situată str. Tighina, mun. Chișinău, fiind informată că prețul serviciilor pentru plecarea peste hotare va constitui 10 400 dolari SUA. În acest scop, spunându-i că un eventual contract va fi semnat mai târziu, i-au solicitat întocmirea unei recipise, prin care să confirme un împrumut în sumă de 10 400 dolari SUA.
6. Cu puțin timp înainte de data când mama lor, Dalnițchi Angela urma să plece peste hotare, a fost contactată și anunțată că ceva nu este în regulă cu recipisa și că dacă dorește cât mai urgent să plece urmează să vină și să mai elibereze încă o recipisă deja în suma de 5600 dolari SUA, pe motiv că suma din prima recipisă nu corespunde cu suma contractului dintre ei, dar suma ce va fi indicată în recipisă nu este o altă sumă, ci reprezintă o parte a banilor din suma de 10 400 dolari SUA, menționând că dacă nu eliberează așa recipisă nu va putea pleca nicăieri.
7. Au explicat că, deoarece după discuția prealabilă cu cei de la agenție s-a simțit rău și nu a putut să se deplaseze din motive de sănătate, au convenit că recipisa va fi semnată ele, fiicele Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia.
8. Astfel, Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia, venind la agenție, au fost întimpinate de avocata/juristul companiei care le-a dictat textul recipisei, indicându-le să scrie că au luat cu împrumut bani în sumă de 5600 dolari SUA și că dacă nu o vor scrie mama lor Dalnițchi Angela nu va pleca nicăieri și va rămâne acasă.
9. Au menționat că pe Rață Dumitru nu îl cunosc, de la acesta nu au împrumutat și nu au primit niciodată bani, considerând că au fost induse în eroare prin faptul că li s-a apus că suma de 5600 dolari SUA este parte componentă a sumei de bază de 10400 dolari SUA.
10. Au relatat că persoanele care au întocmit această recipisă au profitat de starea extrem de grea din punct de vedere materială a familiei Dalnițchi și le-au impus să semneze un act juridic în privința unor fapte care nu au avut loc și în niște condiții extrem de dubioase, menționându-li-se că dacă acestea refuză să semneze o asemenea recipisă mama lor, Dalnițchi Angela, care deja semnase o recipisă de împrumut în sumă de 10 400 dolari SUA, nu va pleca nicăieri.
11. Totodată, dânsele erau la o vârstă fragedă, când puteau fi ușor manipulate și induse în eroare, fapt ce se încadrează în prevederile art. 343 Cod civil ce prevede nulitatea actelor juridice încheiate prin leziune.
12. În temeiul celor expuse, Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au solicitat anularea recipisei din 6 noiembrie 2015 drept fictivă.

Poziția instanței de fond:

13. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022 s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de către Rață Dumitru împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului, ca tardivă

și cererea reconvențională înaintată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui Rață Dumitru cu privire la anularea recipisei, ca neîntemeiată.

14. Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că datoria urma a fi restituită după 6 luni de la data semnării recipisei – 6 mai 2016, dată la care creanța reclamantului a devenit scadentă. Astfel, termenul general de prescripție a expirat la 6 mai 2019, iar cererea de chemare în judecată a fost depusă la 27 mai 2019, adică cu încălcarea termenului general de prescripție.
15. Cu referire la acțiunea reconvențională instanța de fond a reținut că, contrar obligației de a dovedi circumstanțele pe care le-au invocat drept temei al pretențiilor lor, Covalciuc (Dalnițchi) Silvia și Dalnițchi Maria nu au adus nici o probă în acest sens.

Solicitarea apelanților:

16. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022, Rață Dumitru a declarat apel, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond în partea respingerii acțiunii inițiale, adoptarea în această parte a unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii depuse împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei, în rest, menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022 în partea ce ține de respingerea cererii reconvenționale înaintată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui cu privire la anularea recipisei.
17. Și Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au declarat cerere de apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022, solicitâând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond, în partea ce ține de acțiunea reconvențională, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii reconvenționale.

Argumentele părților:

18. În susținerea apelului, apelantul Rață Dumitru a indicat că la 21 martie 2019 a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Covalciuc (Dalnițchi) Silviei și Dalnițchi Mariei cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată , însă prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 13 mai 2019, a fost restituită, explicându-i-se că restituirea cererii de chemare în judecată nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant cu aceiași acțiune împotriva aceluiași pârât, cu același obiect și aceleași temeiuri dacă reclamantul a lichidat neajunsurile.
19. Astfel, după recepționarea încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 13 mai 2019 s-a adresat cu prezenta acțiune la 27 mai 2019.
20. În asemenea circumstanțe, în perioada 21 martie 2019 – 13 mai 2019 cererea de chemare în judecată s-a aflat în instanță, fiind înaintată instanței în termenul legal.
21. Totodată, circumstanțele enumerate supra, în ansamblul lor, constituie o excepție de la regula generală de depunere a cererii de chemare în judecată și servește temei legal de repunere în termen.
22. La rândul lor, apelantele Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au indicat că instanța de fond nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, și anume că nu au primit nici o sumă de bani de la Rață Dumitru și că au semnat această recipisă repetitivă doar din motivul că li s-a spus că altfel mama lor

nu va putea pleca la muncă în Israel, precum și că atât lor cât și mamei lor li s-a spus că suma de 5 600 dolari SUA indicată în recipisă nu reprezintă o altă sumă, dar este o parte componentă din suma recipisei de bază.

23. Au consideră că aceasta este cauza din care reclamantul a evitat să se prezinte în instanța de judecată pentru a nu putea fi audiat. Firma la care a apelat mama lor pentru a pleca peste hotare după decesul soțului bolnav, este implicată în mai multe dosare penale conexate pentru activități dubioase și migrație ilegală, un alt aspect neelucidat de prima instanță.
24. Cu privire la acțiunea reclamantului Rață Dumitru, au considerat că instanța just a constatat tardivitatea acesteia.
25. În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, apelantul/intimatul Rață Dumitru și reprezentantul acestuia, avocatul Culeac-Reul Natalia, fiind legal citați despre locul, data și ora ședinței, nu s-a prezentat, ultimul solicitând prin cererea din 12 decembrie 2023 examinarea cauzei în lipsa sa, pledând pentru admiterea cererii de apel în sensul formulat.
26. În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, apelantele/intimatele Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia, precum și avocatul acestora Muntean Sergiu, au pledat pentru respingerea apelului lui Rață Dumitru și admiterea cererii de apel formulate de ele în sensul formulat.

Aprecierea instanței de apel:

27. Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelurile declarate drept neîntemeiate și care urmează a fi respinse, cu menținerea hotărârii instanței de fond, din considerentele ce urmează.
28. În conformitate cu art. 373 din Codul de procedură civilă „*instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepția cazurilor când consimte și când hotărârea este atacată și de alți participanți la proces*”.
29. Potrivit art. 385 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă „*instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe*”.
30. Conform dispozițiilor art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă „*fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel*”.
31. Articolul 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, statuează că, „*instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multi*

aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege".

32. Potrivit art. 239 din Codul de procedură civilă „*hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată*".
33. În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă „*la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admisibilitatea acţiunii*".
34. Colegiul civil reține că instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).
35. Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce iau fost prezentate.
36. Din interpretarea art. 6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs Spania, Hotărâre din 21 ianuarie 1999, § 26).
37. Cu întâietate, Colegiul civil observă că prin Decizia Curții de Apel din 15 octombrie 2020, fiind admis recursul declarat de Rață Dumitru, a fost casată încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 17 august 2020 prin care a fost respinsă ca tardivă prezenta acțiune și trimisă cauza la rejudecare.
38. Potrivit constatărilor Deciziei menționate, cererea privind excepția de tardivitate a fost examinată după consumarea fazei de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare. Adică, nu a fost soluționată propriu zis excepția de tardivitate.
39. În aceste circumstanțe, prima instanță întemeiat a apreciat dacă procedura aplicată în prezenta cauză, poate duce sau nu la încălcarea art. 6 și art. 1 din Protocolul nr. 1 al CEDO, făcând referire la cauza Muhina către Moldova, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că instanțele naționale au examinat o acțiune inițiată împotriva reclamantei cu referire la pretenții care în mod normal trebuiau să fie respinse din cauza expirării termenului de prescripție de trei ani (a se vedea paragraful 17 supra). Instanța de fond, care a fost unica care a răspuns argumentului reclamantei cu privire la turmentul de prescripție, a constatat că termenul de prescripție nu era aplicabil cauzei reclamantei conform articolului 276 CC (a se vedea paragrafele 11 și 17 supra). Guvernul a avut aceeași opinie. De asemenea, Curtea a notat că instanța de fond nu a

prezentat motive din care ea a considerat că articolul 276 CC era aplicabil prezentei situații. Atunci când, în contestațiile sale, reclamanta a solicitat instanțelor ierarhic superioare să verifice aplicabilitatea articolului 276 CC în situația sa, ele nu au răspuns în nici un fel. Cu referire la argumentul Guvernului, potrivit căruia o altă dispoziție legală prevedea o excepție de la termenul general de prescripție și era aplicabil unor pretenții ale reclamantului, Curtea constată că instanțele naționale nu au făcut niciodată referire la o altă excepție, care respectiv nici nu s-a regăsit în deciziile luate în privința reclamantei. În asemenea circumstanțe, Curtea nu va examina un astfel de argument suplimentar prezentat la această etapă de către Guvern. Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că, prin acceptarea pretențiilor împotriva reclamantei, care au fost depuse după expirarea termenului general de prescripție și prin omisiunea de a oferi o explicație convingătoare cu privire la aplicarea excepției prevăzute la articolul 276 CC, instanțele naționale au încălcat dreptul reclamantei la un proces echitabil (a se vedea, mutatis mutandis, Ruiz Torija, pre-citată, § 30). În consecință, a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție.

40. Or, conform art. 4 alin.(2) din Constituţia Republicii Moldova și hotărîrii Curţii Constituţionale nr.55 din 14 octombrie 1999 "Privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituţia Republicii Moldova", Convenţia Europeană constituie o parte integrantă a sistemului legal intern şi, respectiv, prevederile ei trebuie aplicate direct ca o oricare altă lege a Republicii Moldova, ultima avînd prioritate faţă, de restul legilor interne care îi contravin.
41. Aşadar, referitor la acţiunea inițială, din suportul probatoriu administrat urmează că potrivit recipisei din 6 noiembrie 2015, Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au luat cu împrumut de la Rață Dumitru suma bănească în mărime de 5 600,00 euro, obligându-se să restituie suma împrumutată în termen de 6 luni, adică până la 6 mai 2016 (Vol. I, f.d. 6).
42. La 21 martie 2019 Rața Dumitru a înaintat cerere de chemare în judecată către Covalciuc (Dalnițchi) Silvia și Dalnițchi Maria cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată.
43. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 3 aprilie 2019 s-a dispus respingerea cererii lui Rața Dumitru cu privire la scutirea de la taxa de stat și i s-a acordat termen de 5 zile pentru achitarea taxei de stat.
44. La 13 mai 2019, fiind constatat că, deși la 19 aprilie 2019, în vederea înlăturării neajunsurilor a fost prezentată dovada achitării taxei de stat în sumă de 3402 lei, însă nu au fost prezentate actele anexate la cererea de chemare în judecată certificate conform prevederilor art. 167 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, cererea de chemare în judecată a fost restituită.
45. Încheierea din 13 mai 2019 cu privire la restituirea cererii de chemare în judecată nu a fost contestată, fiind depusă la 27 mai 2019 prezenta cerere de chemare în judecată.
46. La 19 noiembrie 2019 reprezentantul pârâtei a invocat tardivitatea acțiunii, urmare a cărui fapt, prin cererea din 3 februarie 2020 Rața Dumitru a solicitat repunerea în termen, motivând că, de fapt, s-a adresat în instanță însă cererea de chemare în judecată a fost restituită.
47. Așa dar, Colegiul notează că potrivit art. 7 alin. (6) Cod civil *"dispoziţiile legii noi privitoare la termenele de prescripţie atît extinctivă, cît şi achizitivă (uzucapiune) se*

aplică termenului de prescripţie care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare şi nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior se ia în cont. Începutul, suspendarea şi întreruperea termenului de prescripţie se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche".

48. În situația din speță termenul de prescripție extinctivă a început să curgă înainte de 1 martie 2019, dar nu era expirat la acea dată, ci și-a continuat cursul, prin urmare, se aplică principiul aplicării imediate a legii noi. Totodată, norma legală menționată supra prevede divizarea cursului prescripției extinctive în două perioade: prima – de la începutul curgerii termenului până la 28 februarie 2019 – se aplică dispozițiile legii vechi; a doua – de la 1 martie 2019 și până la expirarea termenului – se aplică dispozițiile legii noi.
49. Deci, în conformitate cu art. 391 alin. (1) din Codul civil *„termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani".*
50. Potrivit art. 394 Cod civil "*acţiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripţie extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripţia, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepţia de tardivitate conform Codului de procedură civilă".*
51. În același timp, în temeiul art. 272 alin.(1) și (2) Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019) *" termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data naşterii dreptului la acţiune. Dreptul la acţiune se naşte la data cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. Dacă legea prevede altfel, prescripţia începe să curgă de la data cînd obligaţia devine exigibilă, iar în cazul obligaţiei de a nu face, de la data încălcării acesteia. În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiţie suspensivă, termenul de prescripţie extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiţiei".*
52. Totodată, în conformitate cu art. 401 alin. (1) lit. b) Cod civil *„cursul prescripției extinctive se întrerupe prin înaintarea în modul stabilit a unei cereri de chemare în judecată, de arbitrare, a unei cereri de eliberare a ordonanței judecătoreşti sau a unei alte cereri în organul jurisdicțional competent".*
53. Potrivit art. 402 alin. (1) Cod civil *„dacă instanța de judecată a restituit cererea, a scos cererea de pe rol sau a anulat ordonanța judecătorească, cursul prescripției extinctive care a început până la intentarea acțiunii continuă fără întrerupere".*
54. În temeiul art. 403 alin. (1) Cod civil *„în cazuri excepționale, dacă instanța de judecată constată, la cererea reclamantului, că termenul de prescripție extinctivă nu este respectat datorită unor împrejurări legate de persoana reclamantului, dreptul încălcat al persoanei este apărat".*
55. Pornind de la prevederile normelor de drept enunțate supra, Colegiul reține că termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune, dreptul la acțiune operîndu-se de la data de cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.
56. În situația din speță, Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia urmau să-i restituie lui Rața Dumitru împrumutul luat la 6 noiembrie 2015 în termen de 6 luni, adică până la 6 mai 2016.

57. Prin urmare, termenul de prescripție extinctivă pentru Rața Dumitru a început să curgă începând cu 6 mai 2016 și a expirat la 6 mai 2019.
58. În continuare, Colegiul menționează că, într-adevăr, prima dată Rața Dumitru s-a adresat în instanță împotriva Covalciuc (Dalnițchi) Silviei și Dalnițchi Mariei cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată la 21 martie 2019, însă prin încheierea din 13 mai 2019 cererea respectivă a fost restituită.
59. Cu privire la acest aspect Colegiul civil notează că simpla depunere a acțiunii în justiție nu produce efectul de a întrerupe cursul prescripției extinctive, ci este necesar titularul dreptului la acțiune să respecte atât premisele acestui drept, cât și condițiile de exercitare a acestui drept. Primele sunt faptele cu caracter procesual de existența sau inexistența cărora legea stabilește apariția dreptului subiectiv la intentarea acțiunii pe cauza respectivă, iar cele din urmă sunt condițiile legale de exercitare a dreptului la acțiune prin respectarea de către reclamant a ordinii procesuale prevăzute de lege pentru adresarea în instanță cu cererea de chemare în judecată.
60. Atât în cazul nerespectării premiselor dreptului la acțiune, cât și în cazul nerespectării condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune, acțiunea nu are niciun efect întreruptiv.
61. La caz, s-a constatat nerespectarea condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune și cererea de chemare în judecată a fost restituită. Prin urmare, depunerea de către Rața Dumitru a cererii de chemare în judecată împotriva Covalciuc (Dalnițchi) Silviei și Dalnițchi Mariei cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată la 21 martie 2019 nu a avut niciun efect întreruptiv, prescripția continuând fără întrerupere.
62. În același timp, repunerea în termen se admite doar în cazul existenței unor motive legate de personalitatea reclamantului. Deși legea nu stabilește lista împrejurărilor legate de personalitatea reclamantului pe care instanța este în drept să le considere întemeiate, ca atare pot fi recunoscute exclusiv acelea care fac imposibilă sau deosebit de complicată depunerea acțiunii.
63. Astfel, Colegiul civil recunoaște ca fiind corectă motivarea efectuată de către instanța de fond cu privire la faptul că sancțiunile procedurale nu pot fi considerate cazuri excepționale de repunere în termen, iar pentru a nu admite repetări inutile, instanța de apel le va însuși.
64. Așadar, Colegiul civil consideră că instanța ierarhic inferioară just a constatat tardivitatea cererea de chemare în judecată înaintată de către Rață Dumitru împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului.
65. Colegiul respinge ca neîntemeiată poziția apelantului Rață Dumitru că aflarea cererii în perioada 21 martie 2019 – 13 mai 2019 în instanța de judecată, constituie o excepție de la regula generală de depunere a cererii de chemare în judecată și servește temei legal de repunere în termen, or, în situația în care legea stabilește expres că în cazul restituirii cererii prescripția continuând fără întrerupere, aceiași restituire nu poate constitui caz excepțional de repunere în termen legat de personalitatea reclamantului.
66. <u>Cu referire la acțiunea reconvențională</u> Colegiul menționează următoarele. În conformitate cu art. 195 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinţei îndreptate spre naşterea, modificarea sau stingerea drepturilor şi obligaţiilor civile”*.

67. Potrivit art. 199 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„consimțământul este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic. Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat”.*
68. Conform art. 201 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) „*actul juridic se consideră neîncheiat în cazul în care esența consimțământului nu poate fi determinată cu certitudine nici din exprimarea exteriorizată și nici din alte circumstanțe ale încheierii sale”.*
69. Art. 208 (în vigoare la data stingerii situației juridice) reglementează forma actului juridic, stabilind la alin.(1) și (2) că *„actul juridic poate fi încheiat verbal, în scris sau în formă autentică. Forma este o condiție de valabilitate a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege”.*
70. În conformitate cu art. 210 alin.(1)-(2) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„trebuie să fie încheiate în scris actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice și persoanele fizice și dintre persoanele fizice dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului. În cazul în care, conform legii sau învoielii între părți, actul juridic trebuie încheiat în scris, el poate fi încheiat atît prin întocmirea unui singur înscris, semnat de părți, cît și printr-un schimb de scrisori, telegrame, telefonograme, altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat”.*
71. Potrivit art. 211 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„nerespectarea formei scrise a actului juridic face să decadă părțile din dreptul de a care, în caz de litigiu, proba cu martori pentru dovedirea actului juridic. Nerespectarea formei scrise a actului juridic atrage nulitatea lui numai în cazul în care acest efect este expres prevăzut de lege sau prin acordul părților”.*
72. În conformitate cu prevederile art. 216 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută).*
73. Potrivit prevederilor art.217 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu”.*
74. Conform art. 220 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) *„actul juridic sau clauza care contravine normelor imperative sunt nule dacă legea nu prevede altfel”.*
75. În temeiul art. 221 alin.(1) și (2) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) ”*actul juridic încheiat fără intenţia de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este nul. Actul juridic încheiat cu intenţia de a ascunde un alt act juridic (actul juridic simulat) este nul. Referitor la actul juridic avut în vedere de părţi se aplică regulile respective”.*
76. În acord cu art. 230 Cod civil *”actul juridic pe care o persoană l-a încheiat din cauza unui concurs de împrejurări grele de care a profitat cealaltă parte, în condiţii extrem de nefavorabile, poate fi declarat nul de instanţa de judecată. Instanţa de judecată poate menţine actul juridic dacă pîrîtul oferă o reducere a creanţei sale sau o despăgubire pecuniară echitabilă”.*

77. Contractul este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau sting raporturi juridice în funcție de natura și esența înțelegerii, precum și a scopului urmărit. Pentru a reține valabilitatea unui contract de împrumut este necesar ca acesta să fie încheiat în conformitate cu legea și cu buna-credință. Deci, una din condițiile esențiale legale ale contractului de împrumut este manifestarea de voință, care, având ca scop crearea raporturilor de împrumut, trebuie să fie exteriorizată expres, prin forma scrisă, or, valoarea obiectului acestuia depășește 1000 de lei.
78. Astfel, faptul încheierii contractului de împrumut în formă scrisă poate fi demonstrat printr-un înscris, semnat de părți (împrumutat și împrumutător), prin telegrame, telefonograme, solicitarea scrisă din partea împrumutatului de amânare a termenului achitării împrumutului, scrisoarea-garanție cu afirmația că împrumutul va fi restituit și altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.
79. La caz, Colegiul menționează că apelantele/reclamante acțiune reconvențională Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia nu au negat semnarea recipisei, dar au invocat încheierea contractului fără intenţia de a produce efecte juridice și prin leziune.
80. Referitor la argumentele cu privire la caracterul fictiv al contractului de împrumut Colegiul menționează următoarele. Actul juridic fictiv are menirea să creeze o aparență juridică pentru terți și implică o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată și această neconcordanță are ca scop înșelarea terților. Actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice este lovit de nulitate absolută, deoarece în cazul acestui act lipsește unul din elementele definitorii ale actului juridic – intenția de da naștere, modifica sau stinge drepturi și obligații civile. Manifestarea de voință în cazul actului juridic fictiv este falsă și are ca scop inducerea în eroare a altor persoane, creând aparența existenței actului juridic în realitate. Intocmirea unui act fictiv comporta, de regula, o intentie frauduloasa, concretizata in eludarea anumitor prevederi legale sau in vatamarea intereselor unor persoane.
81. Colegiul relevă că din suportul probatoriu nu urmează intenția din partea ambelor părţi contractante de a crea o aparentă juridică pentru terțe persoane, or anume atunci manifestarea de voință în cazul actului juridic este falsă.
82. Prin urmare, Colegiul, subliniind că Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au semnat personal recipisa prin are s-au obligat să restituie lui Rață Dumitru suma de 5600 dolari USD, conchide că apelantele/reclamante acțiune reconvențională Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia, contrar art. 118 Cod de procedură civilă, nu a adus probe pertinente și admisibile ce ar combate circumstanțele date și ar confirma faptul că contractul de împrumut a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice, fiind unul fictiv.
83. Cât privește încheierea contractului prin leziune Colegiul notează că pentru ca să fie leziune, trebuie să existe anumite condiţii: - existența unui concurs de împrejurări grele, adică o stare de nevoie care să silească pe una dintre părţi la încheirea unui act juridic; - actul juridic trebuie să fie extrem de nefaforabil, nu pur şi simplu nefavorabil; - cel ce invocă leziunea va trebui să dovedească, prin orice mijloc de probă, vinovăţia celeilalte părţi de a profita.
84. În situația din față Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia au invocat concursului de împrejurări grele fără a proba starea extrem de grea din punct de vedere

materială a familiei Dalnițchi, precum și că Rață Dumitru ştia sau ar fi putut să ştie despre concursul circumstanţelor extrem de grele în care se aflau acestea.

85. Respectiv, în accepțiunea instanței de apel realizarea unui drept nu se face gratuit, fără a fi supus unor rigori procedurale în ceia ce privește respectarea sarcinii probațiunii, or apelantele prin prisma raționamentului instituit la art.118 alin. (1) Cod de procedură civilă, urmau să demonstreze scopul de a crea aparența săvârșirii actului în cauză, iar la caz dânsele nu au realizat pe deplin această sarcină legală.
86. De altfel, Colegiul observă o poziție contradictorie a apelantelor Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia, or, pe de o parte acestea invocă că nu au primit nici o sumă de bani de la Rață Dumitru, iar pe de altă parte – că ultimul a profitat de împrejurările grele în care dânsele s-au pomenit, încheind actul în condiţii extrem de nefavorabile.
87. Acestea fiind reținute, Colegiul conchide că instanța de fond corect a constatat netemeinicia pretenției înaintate de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui Rață Dumitru cu privire la anularea recipisei.
88. În final, având în vedere că soluția emisă de prima instanță este una corectă, argumentele părților apelante fiind nefondate, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge cererea de apel declarată de către avocatul Culeac-Reul Natalia, în interesele lui Rață Dumitru și cererea de apel declarată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia, cu menținerea hotărârii primei instanțe.
89. În conformitate cu art. 385 lit. a), art. 389-390, art. 394 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,-

d e c i d e:

Se resping cererea de apel declarată de către avocatul Culeac-Reul Natalia, în interesele lui Rață Dumitru și cererea de apel declarată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 16 noiembrie 2022, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Rață Dumitru împotriva Dalnițchi Mariei și Covalciuc (Dalnițchi) Silviei cu privire la restituirea împrumutului și la cererea reconvențională înaintată de către Dalnițchi Maria și Covalciuc (Dalnițchi) Silvia împotriva lui Rață Dumitru cu privire la anularea recipisei.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului Ala Malîi

Judecători Victoria Sîrbu

Ruxanda

Pulbere